

Samhällsomvandling: analys, planering och uppsikt från ett finansiellt perspektiv

Gällivare kommun

September 2021

Bo Rehnberg, certifierad kommunal revisor

Robert Bergman, certifierad kommunal revisor

Erik Jansen, certifierad kommunal revisor

Sammanfattning

På uppdrag av kommunens förtroendevalda revisorer har PwC genomfört en granskning av pågående arbete med samhällsomvandling utifrån ett finansiellt perspektiv. Granskningen tar sin utgångspunkt från kommunallagens revisionskapitel. Revisionsobjekt i granskningen är kommunstyrelsen.

Granskningen har riktats mot följande områden:

- Analys av behov, risker och framtida driftskostnader
- Finansiell planering på lång sikt
- Finansiell beredskap för framtida kostnader
- Strategisk styrning och uppsikt
- Återrapportering till kommunfullmäktige

Utifrån genomförd granskning görs en sammantagen revisionell bedömning att pågående arbete med samhällsomvandling sköts med en *inte helt* tillräcklig intern kontroll utifrån ett finansiellt perspektiv.

Underlag för revisionell bedömning redovisas i avsnitt 2.1-2.5.

För att utveckla granskningsområdet bör följande rekommendationer prioriteras.

- Kommunstyrelsen utvecklar sin styrning över samhällsomvandlingen. Detta kan lämpligtvis ske genom följande aktiviteter:
 - Fastställa detaljbudget för investeringsprojekt och ekonomiansvar i verksamhetsorganisationen
 - Formulera effektmål för minskad driftkostnad för verksamhet som berörs av samhällsomvandlingen
- Kommunstyrelsen prövar hur projekt hänförliga till kategorin "Ersättning verksamhetslokaler" ska rymmas inom avtalad ersättningsram från LKAB. Utgifter som överskrider avtal kommer medföra ökade framtida kostnader för kommunen och dess medborgare.
- Kommunstyrelsen utvecklar organisationens arbete att analysera dels anläggningarnas framtida driftskostnader dels möjligheten att åstadkomma kostnadseffektivisering inom verksamheten. I detta arbete ska berörda nämnder och dess förvaltningar samt samhällsbyggnads- och teknikförvaltningen involveras.
- Kommunstyrelsen vidareutvecklar analys och kommentarer till investeringsredovisning i delårsrapport och årsredovisning som lämnas till kommunfullmäktige.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
1. Inledning	3
1.1 Bakgrund	3
1.2 Syfte och revisionsfrågor	3
1.3 Revisionskriterier	3
1.4 Avgränsning	4
1.5 Metod	4
2. Granskningsresultat	5
2.1 Analys av behov, risker och framtida driftkostnader	5
2.2 Finansiell planering på lång sikt	7
2.3 Finansiell beredskap för framtida kostnader	8
2.4 Strategisk styrning och uppsikt	9
2.5 Återrapportering till kommunfullmäktige	11
3. Avslutning	13
3.1 Sammanfattande revisionell bedömning	13
3.2 Rekommendationer	13

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Kommunens revisorer har med hänsyn till risk och väsentlighet bedömt det angeläget att göra en granskning av pågående arbete med samhällsomvandling.

Gällivare kommun och LKAB har ingått avtal om samhällsomvandling. Ersättningen används för att återskapa bostäder och lokaler. Kommunen har under senare år genomfört ett flertal större investeringar som är hänförliga till samhällsomvandlingen. Fler investeringsprojekt planeras för framtiden.

I kommunstyrelsens uppdrag ingår att leda, samordna och ha uppsikt över kommunens samlade verksamhet. Styrelsen bär ansvar för den ekonomiska förvaltningen, vilket bland annat innefattar att bereda och upprätta förslag till budget. Styrelsen har även mandat att besluta om investeringsprojekt från anvisad budget för samhällsomvandling.

En bristfällig styrning och kontroll inom området kan riskera att arbetet med samhällsomvandling inte bedrivs på avsett sätt och att kommunallagens krav på god ekonomisk hushållning inte uppnås på lång sikt.

Revisionsobjekt i denna granskning är kommunstyrelsen.

1.2 Syfte och revisionsfrågor

Revisorernas uppdrag regleras i kommunallagen kapitel 12. Syftet med granskningen är att pröva om pågående arbete med samhällsomvandling sköts med tillräcklig intern kontroll utifrån ett finansiellt perspektiv. Följande revisionsfrågor ska besvaras i granskningen:

1. Sker en strukturerad analys av risker, framtida investeringsbehov och framtida driftkostnader som är relaterade till samhällsomvandlingen?
2. Är finansiell planering på lång sikt tillräcklig? Fokus på kommande års investeringar för samhällsomvandling.
3. Finns finansiell beredskap för avskrivningskostnader som är hänförliga till samhällsomvandlingens investeringsprojekt?
4. Utövar kommunstyrelsen i rimlig grad strategisk styrning och uppsikt inom granskningsområdet?
5. Sker åiterrapportering till fullmäktige på ett tillfredsställande sätt? Fokus på finansiell rapportering kopplad till samhällsomvandling.

1.3 Revisionskriterier

Följande revisionskriterier används i granskningen:

- Kommunallagen 6:1, 6:6, 6:13, 11:1, 11:5-6
- RKR:s rekommendation R14 Investeringsredovisning

- Kommuninterna styrdokument relevanta för granskningen, däribland fullmäktiges anvisningar för finansiell planering, finansiell rapportering samt reglemente för kommunstyrelsen.

1.4 Avgränsning

Granskningen avgränsas i tid framför allt till år 2021 och 2020. I övrigt, se avsnitt syfte och revisionsfrågor.

1.5 Metod

Analys av för granskningen relevant dokumentation. Följande dokument har granskats:

- Kommunplaner för åren 2019-2021, 2020-2022, 2021-2023, 2022-2024. Beslutad av kommunfullmäktige
- Finanspolicy för Gällivare kommun, antagen av fullmäktige 2016
- Riktlinjer för god ekonomisk hushållning, antagen av fullmäktige 2013
- Kommunplansdirektiv 2022-2024, beslutad av fullmäktige 2021
- Budgetregler för budget 2022-2024, beslutad av fullmäktige 2021
- Delårsrapport per 2020-08-31
- Årsredovisning 2020
- Kommunstyrelsens protokoll för perioden 2020-07-01 -- 2021-06-30
- Kommunfullmäktiges protokoll för perioden 2020-07-01 -- 2021-06-30

Intervjuer har genomförts med företrädare för kommunfullmäktige respektive kommunstyrelse, förvaltningschef samhällsbyggnads- och teknikförvaltningen, projektchef, senior projektcontroller samt controller på samhällsbyggnads- och teknikförvaltningen. De intervjuade har beretts möjlighet att sakgranska rapporten.

Erik Jansen, certifierad kommunal revisor på PwC, har kvalitetssäkrat rapporten.

Revisionell bedömning av respektive revisionsfråga sker utifrån en tregradig skala: ja/uppfyllt (grön); delvis uppfyllt (gul); nej/ej uppfyllt (röd).

2. Granskningsresultat

2.1 Analys av behov, risker och framtida driftkostnader

Revisionsfråga 1: Sker en strukturerad analys av risker, framtida investeringsbehov och framtida driftkostnader som är relaterade till samhällsomvandlingen?

lakttagelser

Att bedriva ett strukturerat arbete med analyser ses som en viktig del i ett kommunalt styr- och ledningssystem. Granskningen ger följande bild av hur berörda verksamheter arbetar inom området:

1. Behovsanalys

Arbetet med samhällsomvandling bedrivs i huvudsak i projektform. Kommunstyrelsens samhällsplanerings- och teknikutskott har fastställt en projektmodell för bygg- och anläggningsprojekt inom Gällivare kommun. Modellen har tillämpats sedan år 2016. Modellen uttrycker att behovsanalys i första hand ska utföras av beställaren. Med beställare menas företrädare för berörd verksamhet.

Granskningen visar att kommunens större verksamheter genomfört utredningar och analyser av framtida lokalbehov. Exempelvis har det skett en större utredning hur framtidens äldreomsorg ska vara organiserad och dimensionerad.

Förekommande behov ska sammanfattas och dokumenteras i en särskild mall för bygg- och anläggningsprojekt. I den fortsatta processen ska bland annat formuleras effektmål för projektet.

Företrädare för projektavdelningen uppger att den behovsanalys som specifikt kan kopplas till investeringsprojekt för samhällsomvandling i hög grad är verkställd.

2. Riskanalys

I projektmodell regleras hur projektverksamheten ska arbeta med analys och bedömning av risker utifrån ett arbetsmiljöperspektiv. Däremot ställs inga krav att projektet ska analyseras utifrån andra kriterier, exempelvis från ett finansiellt perspektiv.

Granskningen visar att riskanalyser kopplat till området arbetsmiljö har genomförts i projekt hänförliga till samhällsomvandlingen. Analyser har utförts i projektens planeringsfas respektive genomförandefas.

I övrigt noteras att kommunstyrelsen i sitt arbete med intern kontroll genomfört en riskbedömning av pågående samhällsomvandling. Utifrån genomförd bedömning har området inkluderats i kommunstyrelsens plan för intern kontroll.

3. *Analys av driftkostnad*

Med driftkostnad avses kostnader (ex. energiförbrukning och löpande underhåll) som uppstår när en anläggning tas i bruk. Därutöver tillkommer kapitalkostnader i form av avskrivningar och räntor.

Kommunstyrelsen har i förslag till budgetregler (mars 2021) preciserat vilka i verksamhetsorganisationen som ska beräkna driftkonsekvenser vid en nyinvestering. Detta ska utföras av samhällsbyggnads- och teknikförvaltningen tillsammans med berörd förvaltning.

Granskningen kan inte se att det inom verksamheten gjorts en heltäckande analys av pågående samhällsomsorg när det gäller vilka driftskostnader som förväntas uppstå på kort och medellång sikt och hur dessa kostnader står sig i förhållande till tidigare års driftskostnader. Företrädare för verksamheten framhåller vikten av att utveckla analys och kalkyler inom området, exempelvis livscykelperspektiv för investeringsprojekt. Vidare framhålls behovet av att analysera vilken kostnadseffektivisering som kan åstadkommas som en följd av ett flertal verksamheter ges möjligheten att disponera moderna och ändamålsenliga lokaler.

I sammanhanget noteras att kommunstyrelsen föreslagit att ett finansiellt mål för perioden 2022-2024 är att driftskostnaden bör minska för de verksamheter som berörs av samhällsomsorgen. Företrädare för styrelsen uppger att målområdet diskuterats under ett flertal år.

Bedömning

Vår revisionella bedömning är att analys av behov, risker och framtida driftkostnader endast *delvis* sker på ett strukturerat sätt. Bedömningen baseras på följande iakttagelser:

- Det har genomförts en analys av verksamheternas *behov* hänförliga till samhällsomsorgen.
- Arbetet med att analysera *risker* och *framtida driftskostnader* bedrivs inte på samma strukturerade sätt. I dagsläget saknas en heltäckande analys vilka driftskostnader som förväntas uppstå på kort och medellång sikt och hur dessa kostnader står sig i förhållande till tidigare års driftskostnader.

För framtiden föreslås att kommunstyrelsen utvecklar organisationens arbete att analysera dels anläggningarnas framtida driftskostnader dels möjligheten att åstadkomma kostnadseffektivisering inom verksamheten. I detta analysarbete ska berörda nämnder och dess förvaltningar samt samhällsbyggnads- och teknikförvaltningen involveras.

2.2 Finansiell planering på lång sikt

Revisionsfråga 2: Är finansiell planering på lång sikt tillräcklig? Fokus på kommande års investeringar för samhällsomvandling.

lakttagelser

I kommunallagen ställs krav på att kommunal verksamhet upprättar olika typer av finansiella planer. Det anges även minimikrav på hur lång tid planerna ska omfatta.

Kommunfullmäktige fastställer årligen budgetregler för Gällivare kommun. Här beskrivs vilka finansiella planer som ska upprättas samt för vilken tidsperiod de ska gälla.

Kommunen har slutit avtal med LKAB om ersättning för verksamhetslokaler. Till följd av att ersättningen knutits till ett kostnadsindex kan ersättningsbeloppet förändras över tid. Med nuvarande prisnivå förväntas kommunen erhålla en ersättning på totalt 2.6 miljarder kronor. Övriga investeringar kopplade till samhällsomvandlingen sker genom kommunal finansiering.

Granskningen visar att finansiell planering för samhällsomvandling sker på samma sätt som för annan kommunal verksamhet. Den finansiella planeringen görs för den närmaste 3-årsperioden.

Av budgetregler och kommunplan framgår att kommunfullmäktige beslutar om hur stora investeringsresurser som ska avsättas för samhällsomvandlingen. Resurserna fördelas på följande kategorier:

1. Exploatering,
2. Ersättning verksamhetslokaler samt
3. Kommunfinansierad samhällsomvandling.

I fullmäktiges plan redovisas även vilka enskilda projekt som ska utföras inom kategori 1-3. Planen innehåller även en 3-årig finansbudget. I finansbudget särredovisas in- och utgående medel hänförliga till samhällsomvandlingen.

Enligt plan ska för perioden 2021-2023 genomföras investeringar för samhällsomvandling på totalt 720 miljoner kronor. Två tredjedelar av dessa investeringar ska finansieras inom ramen för det avtal som tecknats med LKAB. För övriga projekt (235 miljoner kronor) sker finansieringen genom extern upplåning.

Granskningen visar att kommunstyrelsen, som beredande organ till fullmäktige, för budgetår 2021 upprättat finansiella planer i enlighet med vad som anges i kommunallagen och interna regelverk.

Företrädare för samhällsbyggnads- och teknikförvaltningen respektive kommunstyrelsen upplever att 3 år är en rimlig tidsperiod för planering av samhällsomvandlingen från ett finansiellt perspektiv. Organisationen uppger att den över tid har utvecklat sin planering. Här framhålls att det dragits viktiga lärdomar från avslutade projekt.

Bedömning

Vi gör bedömningen att den långsiktiga planeringen hänförlig till samhällsomvandlingen i *allt väsentligt* är tillräcklig. Bedömningen baseras på följande:

- Kommunstyrelsen har upprättat finansiella planer i enlighet med vad som anges i kommunallag och kommuninterna regelverk.
- Fullmäktiges styrning av samhällsomvandlingen genom finansiella planer är förhållandevis detaljerad.
- Företrädare för kommunstyrelsen och verksamheten upplever att nuvarande rutiner för finansiell planering är ändamålsenliga.

2.3 Finansiell beredskap för framtida kostnader

Revisionsfråga 3: Finns finansiell beredskap för avskrivningskostnader som är hänförliga till samhällsomvandlingens investeringsprojekt?

lakttagelser

I kommunallagen ställs krav på att kommunal verksamhet ska kännetecknas av god ekonomisk hushållning. Med god ekonomisk hushållning menas exempelvis att dagens kommunmedborgare ska finansiera sin egen kommunala välfärd och inte förbruka vad tidigare generationer tjänat ihop, eller skjuta upp betalningen till framtida generationer.

I Gällivares riktlinjer för god ekonomisk hushållning (KF 2013-08-26) betonas att kommande generationer inte ska behöva betala för tidigare generationers konsumtion.

Som tidigare nämnts i rapporten har kommunen slutit ersättningsavtal för samhällsomvandlingen. För år 2017 redovisar Gällivare kommun ett ekonomiskt resultat på drygt 1.9 miljarder kronor. Det stora driftöverskottet förklaras av ersättningsavtal. I jämförelse med andra kommuner uppvisar Gällivare år 2020 en mycket god soliditet.

För investeringar som tillhör kategorierna "Ersättning verksamhetslokaler" samt "Exploatering" (se avsnitt 2.2) finns en finansiell beredskap för att möta framtida avskrivningskostnader. Enligt plan kommer dessa kostnader nästintill att fördubblas de närmaste åren. För år 2020 uppgick avskrivningskostnad för investeringar hänförliga till ovan nämnda kategorier till 16.5 miljoner kr.

För investeringar i kategorin "Kommunfinansierad samhällsomvandling" saknas en tydlig beredskap att möta framtida avskrivningskostnader. Summan av beslutade investeringsprojekt inom denna kategori uppgår till knappt 800 miljoner fram till år 2023. Vid en genomsnittlig avskrivningstid på 40 år skulle detta innebära en årlig avskrivningskostnad på 20 miljoner. Därtill tillkommer räntekostnad för upptagna lån.

Fullmäktige har i planeringsdirektiv betonat att om en investering finansieras genom lån, så får amorteringstiden för dessa lån *inte* överstiga nyttjandeperioden för de investeringar som lånen avser.

Vissa intervjuade framhåller att ökad kostnad för avskrivningar/räntor för "Kommunfinansierad samhällsomvandling" ska kompenseras av minskade driftskostnader för berörda anläggningar. En heltäckande kalkyl för driftkostnader hänförliga till samhällsomvandlingen saknas emellertid i organisationen.

Kommunen har en målsättning att eftersträva ett ekonomiskt årsresultat på minst 2 procent i förhållande till skatteintäkter och bidrag. För år 2021 motsvarar detta 25 miljoner kronor. Generellt brukar ett resultat mellan 2 och 3 procent betraktas som god ekonomisk hushållning i kommuner och regioner. Resultatnivån behöver anpassas bland annat efter hur stor del av investeringsbehovet kommunen avser att självfinansiera.

Fullmäktige har i särskilt beslut klargjort att avskrivningseffekten på de investeringar som beslutas från samhällsomvandlingens medel ska beaktas i samband med årsbokslut och balanskravsutredning. Granskningen visar att kommunstyrelsen sedan 2017 åberopat synnerliga skäl för avskrivningskostnader som kopplas till kategorin "Ersättning verksamhetslokaler". Som orsak anges stark ekonomisk ställning till följd av ersättningsavtal med LKAB.

Enligt kommunallagen kan synnerliga skäl - under förutsättning att vissa kriterier är uppfyllda - anges för att inte återställa ett negativt balanskravsresultat.

Bedömning

Vår bedömning är att det endast *delvis* finns finansiell beredskap att möta framtida avskrivningskostnader. Bedömningen baseras på följande:

- Det finns finansiell beredskap för samhällsomvandlingen för investeringsprojekt inom kategorierna "Ersättning verksamhetslokaler" samt "Exploatering". Kommande års kostnader kommer mötas av externa intäkter från tidigare år.
- För investeringskategorin "Kommunfinansierad samhällsomvandling" saknas en tydlig beredskap att möta framtida avskrivningskostnader.

För att utveckla granskningsområdet föreslås att styrelsen skyndsamt analyserar om ökad avskrivningskostnad för "Kommunfinansierad samhällsomvandling" fullt ut kan kompenseras av minskad driftkostnad inom andra områden (personalkostnader m.m).

2.4 Strategisk styrning och uppsikt

Revisionsfråga 4: Utövar kommunstyrelsen i rimlig grad strategisk styrning och uppsikt inom granskningsområdet?

Iakttagelser

I kommunstyrelsens uppdrag ingår att leda, samordna och utöva uppsikt över all kommunal verksamhet. Av reglemente framgår att kommunstyrelsen bär ansvar för såväl pågående samhällsomvandling som kommunens ekonomiska förvaltning. I finanspolicy (KF 2016-03-14) återfinns mål och principer för finansverksamheten.

Kommunstyrelsens övergripande styrning sker vanligtvis genom årlig verksamhetsplan och budget. Vår granskning visar följande:

- Verksamhetsplan (VEP): Kommunstyrelsen har antagit VEP 2021 för KS samlade verksamhet (2020-09-04) respektive samhällsplanerings- och teknikutskottet (2020-10-26). I plan för KS samlade verksamhet anges att investeringar hänförliga till samhällsomvandlingen ska leda till ökad kvalitet och effektiviseringar i drift.
- Budget: Granskningen visar att kommunstyrelsen för 2021 antagit detaljbudget för driftverksamheten. Motsvarande budget har *inte* antagits för investeringsverksamheten. I detaljbudget tydliggörs bland annat hur det ekonomiska ansvaret fördelas i verksamhetsorganisationen.

Styrelsen har i samband med behandling av årsredovisning 2020 beslutat överföra ej förbrukade medel från pågående investeringsprojekt till investeringsbudget 2021. Kompletteringsbudget uppgår till 794 miljoner kr, varav merparten kopplas till pågående samhällsomvandling.

Kommunstyrelsen har, som tidigare nämnts, formulerat förslag till finansiella mål för perioden 2022-2024. Ett inriktningsmål är att driftkostnaden bör minska för verksamhet som berörs av samhällsomvandlingen. Styrelsen har fram till dags datum *inte* brutit ner målet till ett mätbart resultat-/effektmål.

Kommunstyrelsen har tagit upp lån för att finansiera investeringar hänförliga till samhällsomvandlingen. Upptagna lån för 2019-2020 har skett inom den låneram som fullmäktige anvisat.

Vi noterar att samhällsomvandlingen inkluderats i kommunstyrelsens plan för intern kontroll för 2021 respektive 2020. Internkontrollen riktas mot området "följsamhet till tidsplan". I planen anges även formerna hur kontrollen ska utövas av kommunstyrelse och dess samhällsplanerings- och teknikutskott.

Under granskningsperioden har kommunstyrelsen fått återkommande ekonomisk rapportering från samhällsomvandlingens investeringsprojekt. Projekten redovisas för följande kategorier: "Samhällsomvandling från ramar LKAB" samt "Samhällsomvandling kommunfinansierad". Inom respektive kategori presenteras tillhörande investeringsprojekt. Redovisningen innehåller följande:

- Budget, utfall och prognos (innevarande år samt för hela projektperioden).
- Statusrapport där bedömning görs utifrån ett signalsystem (grön, gul, röd).

Ekonomirapporter lämnar även uppgift om hur stor del av avtalad ersättning från LKAB som är in-tecknad.

Av ekonomirapport per april 2021 framgår att 104.5 procent av tillgängliga LKAB-medel har in-tecknats till och med budgetåret 2023. Vidare framgår att projekt hänförliga till "Samhällsomvandling från ramar LKAB" respektive "Samhällsomvandling kommunfinansierad" prognostiserar ett överskridande på totalt 126 miljoner kronor (budgetavvikelse: 4.3 procent). Informationen har *inte* föranlett kommunstyrelsen att

vidta åtgärder. Enligt uppgift förs en diskussion i organisationen om att vissa LKAB-projekt ska överflyttas till kategorin "Samhällsomvandling kommunfinansierad".

Företrädare för styrelsen upplever att dess styrning och kontroll inom området har utvecklats över tiden. Framför allt har det skett en förbättring av den ekonomiska rapporteringen. Information om samhällsomvandlingen lämnas till såväl samhällsplanerings- och teknikutskottet som kommunstyrelsen. Styrelsen ser positivt på att företrädare för samtliga partier finns representerade i utskottet.

Bedömning

Vi gör bedömningen att kommunstyrelsens strategiska styrning och uppsikt inom granskningsområdet endast *delvis* är tillräcklig. Bedömningen baseras på följande:

- Styrelsen har svårt att verifiera att den under granskningsperioden har utövat tydlig styrning inom området. Framför allt noteras brister när det gäller styrningen av "Samhällsomvandling från ramar LKAB". Vår bild är att den styrning som sker på politisk nivå i första hand utövas av kommunfullmäktige.
- Styrelsen utövar kontinuerlig uppsikt över samhällsomvandlingen från ett finansiellt perspektiv. Styrelsen får återkommande ekonomisk uppföljning. Styrelsen har svårt att verifiera att den vidtar åtgärder utifrån lämnad ekonomirapportering.

Kommunstyrelsen föreslås utveckla budgetstyrningen genom att, på samma sätt som driftverksamheten, årligen fastställa detaljbudget/ekonomiansvar för investeringsverksamheten.

Styrelsen bör även pröva hur projekt hänförliga till "Samhällsomvandling från ramar LKAB" ska rymmas inom avtalad ersättningsram från LKAB. Kommunstyrelsen bör även anta ett mätbart effektmål för minskad driftkostnad för verksamhet som berörs av samhällsomvandlingen. Vår uppfattning är att målet ska inkludera samtliga driftkostnader, vilket även omfattar kostnad för avskrivningar.

2.5 Återrapportering till kommunfullmäktige

*Revisionsfråga 5: Sker återrapportering till fullmäktige på ett tillfredsställande sätt?
Fokus på finansiell rapportering kopplad till samhällsomvandling.*

lakttagelser

Av kommunallag och kommuninterna regelverk framgår att kommunstyrelsen återkommande ska redovisa för fullmäktige hur styrelsen fullgör sitt uppdrag. Återrapporteringen ska ta sin utgångspunkt från fastställda mål, planer och reglemente.

Granskningen av kommunfullmäktiges protokoll för perioden 2020-07-01 -- 2021-06-30 visar att återrapportering i första hand skett enligt följande:

1. Information om samhällsomvandling (§154/20, §9/21, §26/21, §72/21)
2. Årsredovisning 2020 (§ 50/21)
3. Delårsrapport 2020-08-30 (§ 157/20)

Under perioden har förvaltningschefen för samhällsbyggnads- och teknikförvaltningen vid fyra tillfällen (november, januari, mars och juni) presenterat en lägesrapport från samhällsomvandling. Redovisning lämnas om pågående och planerade aktiviteter. Informationen omfattar både ekonomi och verksamhet. Vid samtliga tillfällen har kommunfullmäktige med godkännande lagt informationen till handlingarna.

Vid granskning av kommunstyrelsens förslag till årsredovisning 2020 noteras följande:

- I avsnittet "Händelser av väsentlig betydelse" lämnas redogörelse hur pågående samhällsomvandling påverkat kommunens samlade verksamhet under 2020.
- I eget avsnitt redovisas kommunens investeringsverksamhet. Här redovisas slutförda respektive pågående projekt. För pågående projekt lämnas prognos den samlade investeringsverksamheten. Däremot saknas prognos för enskilda projekt, exempelvis för samhällsomvandlingen.
- Dokumentet innehåller finansiell analys samt utvärdering av följsamhet till fullmäktiges finansiella mål. I utvärderingen redovisas hur samhällsomvandlingen påverkat följsamhet till dels balanskrav dels kommunens ekonomiska resultat (drift).
- Avsnittet "Förväntad utveckling" berör i låg grad området samhällsomvandling.

I delårsrapport per 2020-08-31 presenteras händelser av väsentlig betydelse, vilket bland annat innefattar pågående samhällsomvandling. Rapporten innehåller årsprognos för pågående projekt, däremot saknas prognos för hela projektperioden. Ett flertal av projekten för samhällsomvandling sträcker sig över flera år. Delårsrapporten saknar i hög grad kommentarer och analys av redovisning av investeringsverksamheten.

Företrädare för fullmäktige är överlag tillfreds med den information som har lämnats till ledamöterna under innevarande och föregående mandatperiod. Rapporteringen, som både sker muntligt och skriftligt, upplevs vara strukturerad och fokusera på väsentliga områden. Företrädare för fullmäktige uttrycker viss osäkerhet vilka effekter som samhällsomvandlingen förväntas medföra på kommunens framtida ekonomi.

Bedömning

Vår bedömning är att återrapportering till kommunfullmäktige angående samhällsomvandlingen sker på *i allt väsentligt* tillfredsställande sätt. Bedömningen baseras på följande:

- Kommunstyrelsen kan verifiera att den återkommande under granskningsperioden informerat fullmäktige om pågående samhällsomvandling. Rapporteringen har innefattat området ekonomi.
- Företrädare för fullmäktige är i stort nöjd med den återrapportering som lämnats under innevarande mandatperiod.

För att utveckla området föreslås att styrelsen vidareutvecklar analys och kommentarer till investeringsredovisning i delårsrapport och årsredovisning. Vidare föreslås att för fleråriga projekt ska redovisningen till kommunfullmäktige även innehålla prognos för hela projektperioden.

3. Avslutning

3.1 Sammanfattande revisionell bedömning

Granskningsområde	Bedömning	
1. Analys av behov, risker och framtida avskrivningskostnader	Delvis uppfyllt	
2. Finansiell planering på lång sikt	Ja, uppfyllt	
3. Finansiell beredskap för framtida avskrivningskostnader	Delvis uppfyllt	
4. Strategisk styrning och uppsikt	Delvis uppfyllt	
5. Återrapportering till kommunfullmäktige	Ja, uppfyllt	

Vi gör en sammantagen revisionell bedömning att pågående arbete med samhällsomvandling sköts med en *inte helt* tillräcklig intern kontroll utifrån ett finansiellt perspektiv.

3.2 Rekommendationer

För att utveckla verksamheten bör följande rekommendationer prioriteras:

- Kommunstyrelsen utvecklar sin styrning över samhällsomvandlingen. Detta kan lämpligtvis sker genom följande aktiviteter:
 - Fastställa detaljbudget och ekonomiansvar i verksamhetsorganisationen
 - Formulera effektmål för minskad driftkostnad för verksamhet som berörs av samhällsomvandlingen
- Kommunstyrelsen prövar hur projekt hänförliga till kategorin "Ersättning verksamhetslokaler" ska rymmas inom avtalad ersättningsram från LKAB. Utgifter som överskrider avtal kommer medföra ökade framtida kostnader för kommunen och dess medborgare.
- Kommunstyrelsen utvecklar organisationens arbete att analysera dels anläggningarnas framtida driftskostnader dels möjligheten att åstadkomma kostnadseffektivisering inom verksamheten. I detta arbete ska berörda nämnder och dess förvaltningar samt samhällsbyggnads- och teknikförvaltningen involveras.

- Kommunstyrelsen vidareutvecklar analys och kommentarer till investeringsredovisning i delårsrapport och årsredovisning som lämnas till kommunfullmäktige.

2021-09-14

Erik Jansen

Certifierad kommunal revisor

Uppdragsledare

Bo Rehnberg

Certifierad kommunal revisor

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av revisorerna i Gällivare kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från 28 april 2021. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.